

TUPAKKALAIN VALVONTASUUNNITELMA VUODELLE 2015 – 2019

Päivitys vuodelle 2019

Toteutuma 2019

SISÄLTÖ

1	TUPAKKALAIN VALVONNAN TARKOITUS	1
2	TARKASTUSTEN SISÄLTÖ.....	2
3	NÄYTTEENOTTO JA NÄYTTEIDEN TUTKIMINEN.....	3
4	VALVONTAKOHTEIDEN TARKASTUSTIHEYS.....	3
5	VALVONTASUUNNITELMAN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI.....	5

1 TUPAKKALAIN VALVONNAN TARKOITUS

Uudessa tupakkalaissa (549/2016) säädetään toimenpiteistä, joilla ehkäistään tupakatuotteiden käytön aloittamista ja nikotiiniriippuvuuden syntymistä sekä edistetään tupakatuotteiden ja vastaavien tuotteiden käytön lopettamista ja suojellaan väestöä altistumiselta niiden savulle. Lain tavoitteena on ihmisille myrkyllisiä aineita sisältävien ja riippuvuutta aiheuttavien tupakatuotteiden ja muiden nikotiinipitoisten tuotteiden käytön loppuminen. Valvonnan yhtenä painopisteenä on pyrkimys estää alaikäisten tupakan saatavuutta.

Kunnan tupakkalain mukaiset tehtävät

Kunta valvoo alueellaan:

- 1) tupakatuotteiden, tupakan vastikkeiden, tupakointivälineiden, sähkösavukkeiden ja nikotiininesteiden myyntiä ja muuta luovuttamista sekä omavalvontaa koskevien säännösten noudattamista;
- 2) tässä laissa säädettyjen markkinointi- ja esilläpitokieltoja koskevien säännösten noudattamista;
- 3) tupakointikieltoja ja -rajoituksia koskevien säännösten noudattamista.

Kunnan määräämä tupakointikielto asuntoyhteisöön

Asuntoyhteisöillä (rakennuksen omistajalla) on oikeus hakea kunnalta tupakointikieltoa myös asukkaiden hallinnassa oleviin tiloihin. Yksittäisillä asukkailla ei ole oikeutta tehdä tupakointikieltoa koskevia hakemuksia asuntoyhteisön omistamaan ja muiden asukkaiden hallitsemiin tiloihin. Heillä on kuitenkin oikeuksia ja mahdollisuuksia tehdä aloitteita, joiden käsittelyn jälkeen tällaisen hakemuksen tekemisestä voidaan päättää. Viranomaiskieltojen hakemisesta päätetään asunto-osakeyhtiössä yhtiökokouksen enemmistöpäätöksellä. Kieltojen hakeminen edellyttää aiotun kiellon kohdehuoneistojen haltijoiden kuulemista.

Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen valvonta-alueella valvonnasta vastaa ympäristölautakunta. Lautakunta on delegoinut valvontaan sekä tarkastuksiin liittyvää toimivaltaa terveystarkastajalle sekä terveystarkastajille.

Valvontasuunnitelmaa tehtäessä on otettu huomioon Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) laatima valtakunnallinen tupakkalain valvontaohjelma vuosille 2015–2019 (*päivitys 2018- 2019*). Valtakunnallisen valvontaohjelman painopisteitä vuosille 2018–2019 ovat ravintoloiden tupakointitilat sekä erikoisliikkeiden ja vähittäismyyntipakkausten myynti ja markkinointi.

2 TARKASTUSTEN SISÄLTÖ

Tupakkalain mukaisen valvontatarkastuksen tavoite on tarkastaa kohteen toiminnan ja tilojen lain mukaisuus. Jos tarkastuksessa tai muutoin havaitaan säännösten vastaista toimintaa, voidaan säännösten vastainen toiminta kieltää sekä asettaa määräaika, jonka kuluessa tällainen toiminta on lopetettava.

Seurantatarkastus liittyy annettujen ohjeiden ja määräysten toteutumisen tarkistamiseen esimerkiksi päätösten ehtojen seuraamiseen ja korjausmääräysten tarkastamiseen.

Tupakan myyntipaikan tarkastus

Tupakkatuotteiden vähittäismyyntipaikassa tarkastetaan muun muassa, että myyjällä on ajan tasalla oleva kunnan myöntämä vähittäismyyntilupa ja että vähittäismyyntilupa-asiakirja sekä lakisääteinen myyntikieltoilmoitus on asetettu asiakkaiden nähtäville jokaiseen myyntipisteeseen.

Tupakan vähittäismyyntin lainmukaisuus, esilläpitokiellon noudattaminen ja omavalvonta tarkastetaan Valviran laatiman tarkastuslomakkeen avulla.

Tarkastus ulkoalueilla järjestettävissä yleisissä tilaisuuksissa

Mikäli ulkoalueella järjestettävään tapahtumaan tehdään tarkastus terveys- ja turvallisuusviranomaisen toimesta, tarkastuksella tarkastetaan myös

se, että tupakkalain mukaista tupakointikieltoa noudatetaan tilaisuuksien katoksissa ja katsomoissa sekä muissa tilaisuuden seuraamiseen välittömästi tarkoitetuissa tiloissa.

Tarkastus ravintoloissa, joissa on erillinen tupakointitila

Tarkastuksen kohteen tilat ja toiminta ovat tupakkalaissa asetettujen vaatimusten mukaiset. Tarkastus tehdään Valviran laatimaa tarkastuslomaketta apuna käyttäen.

3 NÄYTTEENOTTO JA NÄYTTEIDEN TUTKIMINEN

Tupakkalain myynnin ja mainonnan valvontaa ei yleensä käytetä näytteenottoa. Tarkastukset perustuvat ensisijaisesti aistihavaintoihin. Jos aistinvaraista havainnointia ei voida käyttää tai asiasta on erimielisyyttä, tupakansavun kulkeutumista voidaan selvittää merkkisavututkimuksella.

Mahdollisissa epäselvissä tapauksissa ja riitatilanteissa otetaan kertaluontoinen lyhyt ilmanäyte tai käytetään passiivikeräintä. Laboratorioanalyysin passiivikeräimen näytteen sisältämän tupakansavun merkkiaineen, 3-etenyyliipyridiinin pitoisuudesta tekee Työterveyslaitos. Tupakkalain valvontaan liittyvissä tutkimuksissa käytetään Työterveyslaitoksen laboratorioita.

4 VALVONTAKOHTEIDEN TARKASTUSTIHEYS

Tupakkalain säännöllistä valvontaa tehdään pääsääntöisesti osana kohteeseen tehtävää muuta ympäristöterveydenhuollon valvontaa. Samassa yhteydessä valvotaan lääkelakiin perustuen nikotiinikorvaushoitovalmisteiden myyntiä.

Myyntipaikkoihin tehdään tarkastus valvontaohjelman tarkastustiheyden mukaisesti joka toinen vuosi. Vuonna 2019 suunnitelmallisten tarkastusten määrä on noin 95 tarkastusta. Tupakan myynnin valvonnasta peritään vuosimaksu kaikilta niiltä kohteilta, joilla on myyntilupa.

Tarkastuksista ei peritä erillisiä maksuja.

Ravintoloihin, joissa on tupakointitila, tehdään tarkastus valvontaohjelman tarkastustiheyden mukaisesti joka kolmas vuosi. Vuonna 2019 suunnitelmallisten tarkastusten määrä on neljä tarkastusta.

Suunnitelmallisen valvonnan kohdemäärät sekä valvontatarve vuonna 2019 on esitetty taulukossa 1.

Tupakkalain valvonnan suunnitelmalliset tarkastukset vuonna 2019	2019 kohteita yhteensä/ kpl (tupakkarekisteri 7.11.2018)	Tarkastustiheys kohteessa/vuosi (Valviran ohje)	2019 suunniteltujen tarkastusten määrä
Tupakointikiellot ja -rajoitukset			
Ravitsemisliikkeet, joissa on erillinen tupakointitila	7	0,3	4
Tupakkatuotteiden myynti, mainonta ja esilläpito			
Vähittäismyyntipaikat	130	0,5	95
Tukkumyyntipaikat	1	0,5	0
Yhteensä	138		99

Taulukko 1. Suunnitelmallisen valvonnan tarve vuonna 2019.

Suunnitelman ulkopuolista tupakkavalvontaa ovat mm. tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden myyntilupien valmistelu ja lupien lopetukset, neuvonta, toiminnan kehittäminen ja raportointi.

Toteutuma 2019

Valvonnassa keskityttiin tupakkatuotteiden vähittäismyyntiluvan saaneisiin myyntipaikkoihin. Valviran ohjeen mukaisesti kohteet on tarkastettava, joka toinen vuosi. Vuonna 2019 tarkastettiin 57 kohdetta. Tarkastus tehtiin Valviran neliportaista ABCD-lomaketta käyttäen. Tarkastustulokset on talletettu valtakunnalliseen Vati-järjestelmään. Tarkastuspöytäkirja on postitettu jokaiselle tarkastetulle kohteelle.

Vähittäismyyntipaikkojen tarkastukset kattoivat 60 % suunnitelluista tarkastuksista. Taulukkoon 2 on kerätty suunnitelmallisen valvonnan toteutuma.

Tupakkalain mukaista suunnittelematonta valvontaa ovat mm. asuntoyhteisöjen tupakointikiellot. Vuonna 2019 on käsitelty kahden asuntoyhteisön kieltotapausta.

Lääkelain mukaisia nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntipaikkoja tarkastettiin 30 kappaletta 52 myyntipaikasta. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea ei ole asettanut tarkastustiheydelle tavoitetta. Nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntipaikka tarkastetaan aina samalla kuin tupakan vähittäismyyntipiste.

Tupakkalain valvonnan suunnitelmalliset tarkastukset vuonna 2019/ TOTEUTUMA 2019	2019 kohteita yhteensä/ kpl (tupakkarekisteri 7.11.2018)	2019 suunniteltujen tarkastusten määrä	Toteutunut/ kpl 31.12.2019	Toteutunut/ % 31.12.2019
Tupakointikiellot ja -rajoitukset				
Ravintemisiikkeit, joissa on erillinen tupakointitila	7	4	0	0,00
Tupakkatuotteiden myynti, mainonta ja esilläpito				
Vähittäismyyntipaikat	130	95	57	60,00
Tukkumyyntipaikat	1	0		
Yhteensä	138	99	57	57,58

Taulukko 2. Valvonnan toteutuma vuonna 2019

Tupakkalain sekä lääkelain mukaan tehdyistä tarkastuksista ei peritä erillistä tarkastusmaksua. Kaikille 1.1.2019 voimassa olevan vähittäismyyntiluvan luvanhaltijoille on lähetetty vuosittainen valvontamaksu. Tupakka- ja nikotiininesteiden sekä lääkelain mukaisten nikotiinivalmisteiden valvonta- ja lupamaksuilla kerättiin maksuja yhteensä 77 889,00 euroa.

5 VALVONTASUUNNITELMAN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

Ympäristölautakunta arvioi, edellisen vuoden valvontasuunnitelman toteutumisen maaliskuun loppuun mennessä. Arvioinnissa tarkastellaan tarkastusten kattavuus, tarkastusten määrä valvontakohdetyypeittäin ja valvonnasta saatujen tulojen kohdentuminen. Lisäksi arvioidaan painopistealueiden huomioiminen ja voimavarojen

riittävyys. Tiedot raportoidaan keskitetyn YHTI-järjestelmän kautta.